

สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภาพ	ฎ
สารบัญภาพ	ฏ
สารบัญภาพภาคผนวก	ผ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	5
วัตถุประสงค์การวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดเกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	
ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559)	9
แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมพระพุทธศาสนา	12
แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	16
แนวคิดการสร้างเสริมสังคมอยู่เย็นเป็นสุข	19
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	21
แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม	25

หัวข้อ	หน้า
แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย	31
แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัว	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	46
ระเบียบวิธีวิจัย	46
ขอบเขตการวิจัย	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล	49
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	50
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	50
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	50
ขั้นตอนการดำเนินงาน	53
แผนการดำเนินงาน	54
ความเป็นนวัตกรรม	55
ฐานคิดนวัตกรรม	56
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
การบ่มเพาะศีลธรรม ในวิถีการดำรงชีวิตของครอบครัวในอดีตและ ปัจจุบัน	57
การศึกษาเครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม	58
การศึกษาแนวทางการบ่มเพาะศีลธรรมในวิถีการดำรงชีวิตของครอบครัว ในอดีตและปัจจุบัน	70
กระบวนการบ่มเพาะศีลธรรมผ่านเครือข่ายความร่วมมือระดับ ครอบครัว	84
ขั้นตอนที่ 1 การสร้างกลุ่มครอบครัว เครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะ ศีลธรรม	85
ขั้นตอนที่ 2 การสถาปนากลุ่ม เครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะ ศีลธรรม	89

หัวเรื่อง	หน้า
ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบกิจกรรม เครื่องข่ายครอบครัวยุบเหาะศีลธรรม	91
ขั้นตอนที่ 4 กำหนดระยะเวลาการขับเคลื่อนเครื่องข่ายครอบครัวยุบเหาะ ศีลธรรม	94
การยุบเหาะศีลธรรม โดยผ่านกระบวนการระดับครอบครัว	96
กิจกรรมการยุบเหาะศีลธรรม โดยผ่านกระบวนการระดับ ครอบครัว	97
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ	128
สรุปผลการวิจัย	128
อภิปรายผล	132
ข้อเสนอแนะ	137
บรรณานุกรม	139
บุคลากร	143
ภาคผนวก	146
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์	147
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	154
ภาคผนวก ค ภาพประกอบการดำเนินการวิจัย	165
ประวัติผู้วิจัย	180

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงแผนการดำเนินงาน	54
2 แสดงข้อมูลครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 ครอบครัว	61
3 แสดงสภาพปัญหาของครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 ครอบครัว	64
4 แสดงแนวทางการบ่มเพาะศีลธรรมของครอบครัวกลุ่มเป้าหมายในปัจจุบัน จำนวน 30 ครอบครัว	65
5 แสดงอุปสรรคสำคัญในการบ่มเพาะศีลธรรมให้กับลูกในสังคมปัจจุบัน จำนวน 30 ครอบครัว	67
6 แสดงความเชื่อมั่นต่อการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชน โดยการอบรมบ่มเพาะ ศีลธรรมระดับครอบครัว จำนวน 30 ครอบครัว	68
7 แสดงการปรับประยุกต์หลักพุทธธรรมอารยวัฑฒิ 5 ให้เป็นคำถามเพื่อนำไปศึกษา แนวทางการบ่มเพาะศีลธรรม	71
8 แสดงปฏิทินการศึกษาแนวทางการบ่มเพาะศีลธรรม ในวิถีการดำรงชีวิต ของครอบครัวในอดีตและปัจจุบัน	72
9 แสดงโครงสร้างครอบครัวในสังคมเมืองและหมู่บ้านจัดสรร ในวิถี การดำรงชีวิตในปัจจุบัน (พ.ศ. 2556 - ปัจจุบัน) จำนวน 30 ครอบครัว	74
10 แสดงความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวและคนอื่นๆ ในสังคมเมืองและ ในหมู่บ้านจัดสรรในวิถีการดำรงชีวิต ในอดีต (ก่อน พ.ศ. 2556)	76
11 แสดงแนวทางการบ่มเพาะศีลธรรมในวิถีการดำรงชีวิตของครอบครัว ในอดีตและปัจจุบัน ในแต่ละด้าน จำนวน 30 ครอบครัว	82
12 แสดงข้อมูลครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย	86
13 แสดงกิจกรรม วัตถุประสงค์และระยะเวลาของแต่ละกิจกรรม	94
14 แสดงกิจกรรมสร้างขวัญและกำลังใจแก่เด็กและเยาวชนที่ติดเชื้อเอดส์ HIV ...	97

ตารางที่	หน้า
15 แสดงกิจกรรมสังฆบุญ สะสมความดี บันทึกลงเพื่อจำและนำไปเผยแพร่ความดี	100
16 แสดงกิจกรรมร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ พุศุคย เสนอแนวคิดร่วมกัน	102
17 แสดงกิจกรรมย่อยที่ 1 สัปปายะธรรม ร่วมทำบุญกับพ่อแม่ครูอาจารย์ เพื่อประโยชน์ต่อ ส่วนรวมสังคมและพุทธศาสนาสืบต่อไป	107
18 แสดงกิจกรรมย่อยที่ 2 สัปปายะธรรม ร่วมเป็นเจ้าภาพทอดกฐินสามัคคี ในสถานที่ที่สัปปายะ คือ สถานที่สงบและมีพ่อแม่ครูบาอาจารย์ เป็นที่ศรัทธา เคารพ นับถือ ของพุทธศาสนิกชน	109
19 แสดงสัปปายะสังคมช่วยเหลือเกื้อกูลแบ่งปันเด็ก ๆ ณ บ้านลูกรัก	111
20 แสดงกิจกรรมสะสมบุญ บารมี ไหว้พระ สวดมนต์ นั่งสมาธิฟังพระธรรมเทศนา	114
21 แสดงกิจกรรม การทำบุญประจำเดือน สร้างบุญชาตินี้ ตักบาตรร่วมกัน	120
22 แสดงกิจกรรมช่วยประชาสัมพันธ์ยกย่องคนทำดี มีรางวัล	123
23 แสดงผลก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมของครอบครัวที่ 1-10	125

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 แสดงแผนที่ตั้งนวัตกรรม ในอำเภอเมืองขอนแก่น หมู่บ้านฉัตรเพชร การ์เด็นวิลล์ 2	58
2 แสดงการลำดับการศึกษา แนวทางการบ่มเพาะศิษย์ธรรม	60
3 แสดงองค์ประกอบของแนวทางการส่งเสริมบ่มเพาะศิษย์ธรรม	69
4 แสดงประเด็นศึกษาแนวทางการบ่มเพาะศิษย์ธรรมในวิถีการดำรงชีวิต ในอดีตและปัจจุบัน	70
5 แสดงแนวทางการบ่มเพาะศิษย์ธรรมในอดีต	77
6 แสดงแนวทางการบ่มเพาะศิษย์ธรรมในปัจจุบัน	79
7 แสดงองค์ประกอบ หลักพุทธธรรม อารยวิถี 5	80
8 แสดงคุณลักษณะของเครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศิษย์ธรรม 7 ประการ	81
9 แสดงคุณลักษณะของกลุ่มเครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศิษย์ธรรมที่สำคัญ และจากฐานคิดนวัตกรรม	83
10 แสดงขั้นตอนในการขับเคลื่อนกระบวนการบ่มเพาะศิษย์ธรรม	85
11 แสดงคุณลักษณะเครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศิษย์ธรรม 7 ประการ	88
12 แสดงความหมายของนวัตกรรมทางสังคม	90
13 แสดงรูปแบบกิจกรรม เครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศิษย์ธรรม	93
14 แสดงกระบวนการบ่มเพาะศิษย์ธรรม ผ่านเครือข่ายความร่วมมือระดับครอบครัว	96

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แสดงการสัมภาษณ์ครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย	63
2 แสดงการสัมภาษณ์ครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย	75
3 แสดงครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย “เครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม” จำนวน 10 ครอบครัว	87
4 แสดงการสถาปนาครอบครัว เครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม	91
5 แสดงครอบครัวกลุ่มเป้าหมายร่วมกันออกแบบกิจกรรม	93
6 แสดงครอบครัวเป้าหมายเข้าร่วมสร้างขวัญและกำลังใจแก่เด็กและเยาวชน ที่ติดเชื้อเอดส์บ้านเมตตา	99
7 แสดงครอบครัวเป้าหมายเข้าพูดคุยสร้างขวัญและกำลังใจแก่เด็กและเยาวชน ที่ติดเชื้อเอดส์บ้านเมตตา	100
8 แสดงกลุ่มเป้าหมายที่ร่วมกิจกรรมส่งสมบุญสะสมความดีบันทึก เพื่อจำและนำไปเผยแพร่ความดี	101
9 แสดงดร.สุเมธ ตันติเวชกุลและ ดร.ถิลา ถนอมสิงห์ เยี่ยมชมพื้นที่นวัตกรรม และร่วมแลกเปลี่ยนแนวคิด กับเครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม	103
10 แสดงวิทยากรบรรยายพิเศษ ณ เครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม	104
11 แสดงครอบครัวกลุ่มเป้าหมายร่วมเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวคิดร่วมกัน	105
12 แสดงคณะครู นักเรียน โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัยร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวคิดร่วมกับเครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม	106
13 แสดงกลุ่มครอบครัวเป้าหมายร่วมทำบุญผ้าป่าโรงพยาบาลศรีนครินทร์ ขอนแก่น (ตึกสงฆ์) มูลนิธิหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต	108
14 แสดงกลุ่มเป้าหมายร่วมเป็นเจ้าภาพทอดกฐินสามัคคีประจำปี พ.ศ. 2555 - 2557	111

15	แสดงกลุ่มเป้าหมายร่วมสัปดาห์สงฆ์ช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปันให้กับเด็ก ณ บ้านลูกกรัก โนนทัน จังหวัดขอนแก่น	113
16	แสดงการนำสวดมนต์ไหว้พระโดย พระอาจารย์พิเศษฐ์ เขมธัมโม	116
17	แสดงครอบครัวกลุ่มเป้าหมายร่วมกิจกรรมสะสมบุญ สัปดาห์ ไหว้พระ สวดมนต์ ทุกวันพระขึ้น 15 ค่ำ เดือนละ 1 ครั้ง	116
18	แสดงครอบครัวกลุ่มเป้าหมายร่วมกิจกรรมสะสมบุญ สัปดาห์ เจริญภาวนา โดยนั่งสมาธิ ทุกวันพระขึ้น 15 ค่ำ เดือนละ 1 ครั้ง	117
19	แสดงครอบครัวกลุ่มเป้าหมายร่วม กิจกรรมสะสมบุญ สัปดาห์ การเจริญภาวนา เกิดสมาธิ ปัญญาเกิด	118
20	แสดงการธรรมเทศนา โดย พระครูอนุกุล ปริญฺติการ ดร. ในกิจกรรมสะสมบุญ สัปดาห์ร่วมกับครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย	119
21	แสดงกลุ่มเป้าหมายร่วมกิจกรรมสะสมบุญ สัปดาห์ฟังพระธรรมเทศนา เสริมสร้างปัญญาทางธรรม ทุกวันพระขึ้น 15 ค่ำ เดือนละ 1 ครั้ง	119
22	แสดงครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย และพุทธศาสนิกชน ร่วมกิจกรรมการ ทำบุญประจำเดือน สร้างบุญชาตินี้ ตักบาตรร่วมกัน	122
23	แสดงครอบครัวกลุ่มเป้าหมายร่วมกิจกรรมการทำบุญประจำเดือน สร้างบุญชาตินี้ตักบาตรร่วมกัน กลุ่มเครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม	122
24	แสดงกิจกรรมเสริมสร้างคนดีสู่สังคม ยกย่อง คนทำดี มีรางวัล	124

สารบัญภาพภาคผนวก

ภาพภาคผนวกที่	หน้า
1 แสดงสมเด็จพระมหามุนีวงศ์ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม กรุงเทพมหานคร เข้าเยี่ยมชมพื้นที่ และสนทนาธรรม ร่วมกับเครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม (2 พฤษภาคม 2557)	166
2 แสดงสมเด็จพระวันรัต วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร เข้าเยี่ยมชม พื้นที่ และสนทนาธรรม ร่วมกับเครือข่ายครอบครัว บ่มเพาะศีลธรรม (29 ธันวาคม 2556)	166
3 แสดงสมเด็จพระธีรญาณมุนี วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร เข้าเยี่ยมชมพื้นที่ และสนทนาธรรม ร่วมกับเครือข่ายครอบครัว บ่มเพาะศีลธรรม (28 ธันวาคม 2556)	167
4 แสดงครอบครัวกลุ่มเป้าหมายร่วมกิจกรรมถวายภัตตาหารและ สนทนาธรรมกับ หลวงปู่สมภาร ปัญญาโว วัดป่าวิเวกพัฒนาราม จังหวัดบึงกาฬ (26 เมษายน 2557)	167
5 แสดงครอบครัวเป้าหมายร่วมกิจกรรมฟังเทศน์และสนทนาธรรม กับหลวงปู่สิงห์ทอง ประภากรโร วัดป่าสุนทรารม จังหวัดยโสธร (12 พฤษภาคม 2557)	168
6 แสดงหลวงปู่บุญเพ็ง เขมาภริโต วัดถ้ำกลองเพล จังหวัด หนองบัวลำภู เข้าเยี่ยมชมพื้นที่ และให้พรครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย เครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม (23 กันยายน 2556)	168
7 แสดงหลวงปู่ท่านเจ้าคุณพระสิริวรคุณ วัดป่าเขื่อนจุฬาภรณ์ จังหวัดชัยภูมิ เข้าเยี่ยมชมพื้นที่ และสนทนาธรรม ร่วมกับเครือข่าย ครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม (17 มีนาคม 2557)	169
8 แสดงหลวงพ่อเมือง พลวัฑโฒ วัดป่ามัชฌิมาวาส จังหวัดกาฬสินธุ์ เข้าเยี่ยมชมพื้นที่ และสนทนาธรรม ร่วมกับเครือข่ายครอบครัว บ่มเพาะศีลธรรม (18 พฤษภาคม 2557)	169

9	แสดงพระเทพพุทธานุภาพ พร้อมคณะพระสงฆ์ วัดศรีจันทร์ จังหวัด ขอนแก่น เข้าเยี่ยมชมพื้นที่ และทำบุญพื้นที่เครือข่ายครอบครัว บ่มเพาะศีลธรรม ร่วมกับกลุ่มครอบครัวเป้าหมาย (2 กุมภาพันธ์ 2557)	170
10	แสดงเครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรมร่วมสนทนาธรรมกับ หลวงตาสมหมาย อุตตมโน วัดป่าสันติภาวาส จังหวัดอุดรธานี (9 พฤศจิกายน 2556)	170
11	แสดงการสัมภาษณ์ พระเทพพุทธานุภาพ เจ้าอาวาสวัดศรีจันทร์ (พระอารามหลวง) เจ้าคณะจังหวัดขอนแก่น (ธรรมยุต) (5 มิถุนายน 2557)	171
12	แสดงการสัมภาษณ์ นายธีระศักดิ์ ฑีฆายุพันธุ์ (นายกเทศมนตรี) เทศบาลนครขอนแก่น (1 มิถุนายน 2557)	171
13	แสดงการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับท่านอาจารย์ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ณ มูลนิธิชัยพัฒนา กรุงเทพมหานคร	172
14	แสดงร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวคิด ทฤษฎี นวัตกรรมทางสังคม ณ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร	172
15	แสดงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี ณ บ้านห้วยเสียด แขวงจำปาสัก เมืองปากของ ประเทศลาว	173
16	แสดงร่วมศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวคิด ร่วมกับ พื้นที่เครือข่าย ณ พื้นที่ฝายป่าบัว จังหวัดมหาสารคาม	173
17	แสดงมอบหนังสือให้กับเครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม (5 เมษายน 2557)	174
18	แสดงเครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรมร่วมกิจกรรมโรงงาน เอื้อเพื่อเกื้อกูล แบ่งปัน (20 มิถุนายน 2557)	174
19	แสดงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และแนวคิด กับ ดร.บัญชา แก้วส่อง ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น สกว. ณ พื้นที่เครือข่าย	175
20	แสดงเยาวชนบ่มเพาะศีลธรรมร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ สวนยายเข้า อำเภอพยัคภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	175

- 21 แสดงการร่วมศึกษาดูงานและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล และ ดร.ลลิต ถนอมสิงห์ เลขาและผู้ช่วยเลขาธิการ มูลนิธิชัยพัฒนา ณ บ้านหม้อดแอ่ จังหวัดขอนแก่น 176
- 22 ร่วมงานมอบกระบือ เพื่อเกษตรกรตาม โครงการพระราชดำริ และพิธี ถูขวัญกระบือ กับท่านอาจารย์ ดร.ลลิต ถนอมสิงห์ ผู้ช่วยเลขาธิการ มูลนิธิชัยพัฒนา ณ พื้นที่เครือข่าย แหล่งเรียนรู้สุขภาวะชุมชน 176
- 23 แสดงการลงพื้นที่ของเครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรมร่วมกับ เด็กและเยาวชน ณ พื้นที่เครือข่าย วัดป่ามัชฌิมาวาส จังหวัดกาฬสินธุ์ 177
- 24 แสดงการร่วมศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพ่อครูบาสุทธินันท์ ณ สวนป่ามหาชีวาลัยอีสาน อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ 177
- 25 แสดงที่ตั้งพื้นที่นวัตกรรม และครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย 178
- 26 แสดงแผนที่เส้นทาง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม – เครือข่าย ครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม (พื้นที่นวัตกรรม) ในเขต อำเภอเมืองขอนแก่น ณ หมู่บ้านฉัตรเพชรการ์เด้นวิลล์ 2 178
- 27 แสดงแผนที่ตั้งนวัตกรรม “เครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม” เลขที่ 999/11-12 และ ครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย ณ หมู่บ้านฉัตรเพชร การ์เด้นวิลล์ 2 179